

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและ
ขนาดเล็ก ในจังหวัดลำปาง

Factor Analysis of Ability to Pay Debt of Small and Medium Enterprise
In Lampang Province

วาณิชชา ยศตื้อ^{*1}และ ชัยวัฒน์ นิมอนุสสรณ์กุล²
WanichaYodtue and ChaiwatNimanussornkul

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ในจังหวัดลำปางซึ่งเป็นผู้ประกอบการที่ใช้บริการสินเชื่อในปี พ.ศ.2559 กับสถาบันการเงินของรัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดลำปาง จำนวน 128 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และทดสอบสมมติฐานด้วยแบบจำลอง Binary Logistic ด้วยวิธี Maximum likelihood และวิเคราะห์ค่าผลกระทบส่วนเพิ่มด้วยวิธีMarginal effect และกำหนดระดับนัยสำคัญที่ $\alpha = 0.10$, $\alpha = 0.05$ และ $\alpha = 0.01$

ผลการศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์แบบจำลอง Binary Logistic Model ด้วยวิธี Maximum likelihood และคำนวณค่าผลกระทบส่วนเพิ่มด้วยวิธีMarginal effect พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ในจังหวัดลำปาง คือ ปัจจัยภายในธุรกิจ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน , ธุรกิจประสบปัญหา (สินค้าขายไม่ได้, ได้รับงานน้อยลง, เก็บเงินจากลูกค้าไม่ได้ , วัตถุประสงค์การใช้เงินกู้ภาระหนี้ และประสบการณ์ในการทำธุรกิจ และจากการคำนวณค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect) ตัวแปรดังกล่าว พบว่า เมื่อปัจจัยภายในมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น (ลดลง โอกาส ที่ผู้ประกอบการจะค้างชำระหนี้เพิ่มขึ้น (ลดลง เฉลี่ย ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 12.00 และปัจจัยภายนอกธุรกิจ ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสถาบันการเงิน และมาตรการผ่อนปรนและการประนีประนอมการชำระหนี้คืน, การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และจำนวนคู่แข่งในธุรกิจ และจากการคำนวณค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect) ตัวแปรดังกล่าว พบว่า โอกาสที่ผู้ประกอบการจะค้างชำระหนี้เพิ่มขึ้น (ลดลง เฉลี่ย ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 7.30

คำสำคัญ: การวิเคราะห์ ความสามารถในการชำระหนี้ ผู้ประกอบการ สินเชื่อ ค้างชำระ

*Corresponding author. E-mail: wanichamaji@gmail.com

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (ภาคพิเศษ คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Abstract

The study aimed to explore the factor analysis of ability to pay debt of Small and Medium Enterprise in Lampang Province, who has used the credit services in 2016 with a government financial institution in Lampang Province. The data was collected by questionnaires completed by 128 Small and Medium Enterprise. And analyze data using statistical software program to find frequency, percentage, mean and hypotheses were tested using Binary Logistic Model by Maximum Likelihood Method and Marginal Effect Method.

The research finding was compiled by Binary Logistic Model by Maximum Likelihood Method and Marginal Effect Method found that factor analysis of ability to pay debt of Small and Medium Enterprise in Lampang Province is an internal business factors including operating expenses, businesses encounter problems (Unsold able products, less work received, unable to collect money from debtors), the purpose of the loan, objectives of loan, debt and the business. According to the method of Marginal Effect when the internal business factors change to be in arrears, increased (decreased) on average less than 12.00%. And external business factors such as loan interest rates of financial institutions, the relief measures and reconciliation of repayment, the political change and the number of competitors in the business. According to the method of Marginal Effect when the external business factors change to be in arrears, increased (decreased) on average less than 7.30%.

Keywords: Analysis, Ability to pay debts, Entrepreneur, Credit, Overdue

ที่มาและความสำคัญ

นับจากวิกฤตการณ์ทางการเงินของประเทศไทย เมื่อปี 2540 นั้นก็คือ “วิกฤตต้มยำกุ้ง” และเมื่อกล่าวถึงระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วง 22 ปีที่ผ่านมา จะเห็นว่าประเทศไทยนั้น เน้นการผลิตและส่งออกอุตสาหกรรมหนักเป็นส่วนใหญ่ และมีอุตสาหกรรมสนับสนุนเป็นฐานที่มั่นคงของภาคอุตสาหกรรมทั้งหมด ซึ่งหัวใจสำคัญของอุตสาหกรรมสนับสนุน คือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises หรือเรียกสั้นๆ ว่า SMEs ซึ่งผ่านการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตามทิศทางของการพัฒนาประเทศและเศรษฐกิจโลก ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในปี พ.ศ.2549 มีจำนวนทั้งสิ้น 3,004,679 ราย คิดเป็นร้อยละ 99.70 ของวิสาหกิจทั้งประเทศ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทำอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนต้องให้

ความสำคัญและพัฒนาวិสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย ให้มีความพร้อมและความเข้มแข็งในทุกด้าน เพื่อที่จะสามารถแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2560) ได้กล่าวถึงมูลค่าและอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs ในไตรมาสแรกของปี พ.ศ.2560 สามารถขยายตัวได้ร้อยละ 4.9 สูงกว่าไตรมาสก่อนที่ขยายตัวร้อยละ 4.3 และสัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งประเทศเพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ 42.2 ในปีก่อน เป็นร้อยละ 42.5 คิดเป็นมูลค่ากว่า 1.62 ล้านบาท

ปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กคือ การเข้าถึงแหล่งเงินทุนกับสถาบันการเงินทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กที่ลดลง ซึ่งการที่ผู้ประกอบการไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนกับสถาบันการเงินในระบบได้นั้นจะทำให้ธุรกิจของผู้ประกอบการ SMEs ขาดประสิทธิภาพในกระบวนการทำธุรกิจในด้านต่างๆ อาทิเช่น การลงทุน/ขยาย/ปรับปรุงกิจการ, การพัฒนาผลิตภัณฑ์, การจ้างงานรวมถึงความสามารถการทำตลาด เป็นต้น ดังนั้นการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ในจังหวัดลำปางในครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงปัจจัยต่างๆ ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ซึ่งปัจจัยด้านใดที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ในจังหวัดลำปาง

ในการศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษาผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กที่ใช้บริการสินเชื่อกับสถาบันการเงินของรัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดลำปาง เนื่องจากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2548 - พ.ศ.2557 จังหวัดลำปางมีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ยกเว้นในปี พ.ศ.2557 ที่ GPP ของจังหวัด ลดลงเพียงเล็กน้อยจากปี พ.ศ.2556 และผู้ประกอบการ SMEs ในจังหวัดลำปาง มีจำนวนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีการแข่งขันในสินค้าและบริการมากขึ้น จึงทำให้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการพัฒนาสินค้าและบริการของตนเอง ให้มีคุณภาพมากกว่าคู่แข่งในธุรกิจ ซึ่งต้องใช้เงินทุนจำนวนมากในการพัฒนาสินค้าและบริการ โดยเงินทุนนั้นอาจมาจากหลายแหล่งด้วยกัน คือ ส่วนของเจ้าของ และจากการกู้ยืมธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินของรัฐ ดังนั้นจึงต้องการที่จะศึกษาและวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการว่ามีปัจจัยใดที่มากกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ และวิเคราะห์ถึงสาเหตุและปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการและนำผลวิเคราะห์ที่ได้จากการศึกษามาลดปัญหาที่ผู้ประกอบการไม่สามารถชำระหนี้ให้น้อยที่สุด และเพื่อนำไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นที่ค้างชำระหนี้กับสถาบันการเงินของรัฐแห่งหนึ่งต่อไป

จากการศึกษางานวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อชำระหนี้สินเงินกู้ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้กับบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม สาขาเชียงใหม่ ด้วยแบบจำลองโพรบิท โดยวิธี Maximum Likelihood Estimates และวิธี Marginal Effects พบว่า มีเพียง 2 ปัจจัยเท่านั้น ที่มีผลกระทบต่อ

การชำระหนี้ นั่นก็คือ แหล่งเงินทุนฉุกเฉินของผู้ประกอบการ หมายถึงความสามารถที่จะหาแหล่งเงินทุนในกรณีเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน อาจหาได้จาก ญาติ เพื่อน และเงินกู้ยืมในระบบ มีระดับนัยสำคัญที่ $\alpha=0.10$ ค่าสัมประสิทธิ์ที่ประมาณค่าได้มีค่าเป็นลบ ซึ่งผู้ประกอบการที่สามารถหาแหล่งเงินทุนฉุกเฉินได้ มีโอกาสที่จะไม่ค้างชำระ และจากการหาค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect พบว่า ผู้ประกอบการที่สามารถหาแหล่งเงินทุนฉุกเฉินได้ โอกาสที่จะไม่ค้างชำระเพิ่มขึ้นร้อยละ 32.3 และปัจจัยที่มีผลอีกปัจจัยหนึ่ง คือ ระยะเวลาชำระคืน มีอิทธิพลต่อการชำระคืนที่รับนัยสำคัญ $\alpha=0.10$ และจากการหาค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect พบว่า หากผู้ประกอบการมีระยะเวลาชำระคืนเพิ่มขึ้น 1 เดือน จะมีโอกาสไม่ค้างชำระหนี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.70 (สุพัตรา บุญเรือง, 2546 และจากการศึกษางานวิจัยเพิ่มอีกหนึ่งฉบับ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อชำระหนี้เงินกู้สินเชื่อธุรกิจขนาดย่อมของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งในจังหวัดลำปางโดยประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่าสถิติไคสแควร์(Chi-square) พบว่า ปัจจัยที่เกิดจากลูกหนี้ ได้แก่ รายได้ ค่าใช้จ่าย ภาระหนี้ และสภาพคล่องของธุรกิจ เป็นปัจจัยลำดับแรกที่ลูกหนี้ให้ความสำคัญ ด้วยคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 ลำดับต่อมาคือ ปัจจัยที่เกิดจากสภาพแวดล้อม (คะแนนเฉลี่ย 3.95 ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ จำนวนคู่แข่งชั้นทางการค้า ราคาสินค้าอุปโภคบริโภค และราคาน้ำมัน และลำดับสุดท้ายคือปัจจัยที่เกิดจากธนาคาร (คะแนนเฉลี่ย 3.81 ได้แก่ จำนวนเงินงวดผ่อนชำระ ระยะการผ่อนชำระ และวงเงินอนุมัติ ซึ่งทั้ง 3 ปัจจัย ล้วนเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญ และเป็นอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อชำระหนี้เงินกู้สินเชื่อธุรกิจขนาดย่อม (พรรณราย บุญเฉลิม, 2556

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ในจังหวัดลำปาง

วิธีการศึกษา

1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลธุรกิจ ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประเภทธุรกิจ ลักษณะการจัดตั้งธุรกิจ วัตถุประสงค์การกู้ยืม หลักประกัน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ค่าใช้จ่ายต่อเดือน วงเงินสินเชื่อ ประวัติการค้างชำระ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ที่ใช้บริการสินเชื่อกับสถาบันการเงินของรัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดลำปาง ได้แก่ ปัจจัยภายในธุรกิจ และปัจจัยภายนอกธุรกิจ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

2. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้วัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ในจังหวัดลำปาง รูปแบบของการศึกษาเป็นแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research และการศึกษาวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) ซึ่งรวบรวมข้อมูลมาจาก ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยตรงจากการออกแบบสอบถามผู้ประกอบการที่ใช้บริการสินเชื่อ กับธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย สาขา ลำปาง จังหวัดลำปาง

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีผู้ศึกษา ไม่ว่าจะเป็นเอกสารรายงานการศึกษาค้นคว้า งานวิจัย สถิติ บทความ วารสาร อินเทอร์เน็ตและข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ธนาคาร ซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

3. ขอบเขตการศึกษา

3.1 ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ในจังหวัดลำปาง ที่ใช้บริการกับสถาบันการเงินของรัฐแห่งหนึ่ง โดยศึกษาจากปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ เกิดขึ้นจากปัจจัยใดบ้างซึ่งจะนำผลการศึกษามาวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการค้างชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก

3.2 ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กที่ใช้บริการสินเชื่อกับสถาบันการเงินของรัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดลำปาง โดยเป็นผู้ใช้บริการตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2559 จนถึง วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2559 จำนวน 128 ราย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ในจังหวัดลำปางนำข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา ในการศึกษาข้อมูลทั่วไปและข้อมูลธุรกิจของผู้ให้ข้อมูล ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ในจังหวัดลำปาง ได้แก่ ปัจจัยภายในธุรกิจ และปัจจัยภายนอกธุรกิจ ซึ่งลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามแนวทางลิเคิท(Likert) 5 ระดับ ดังนี้ (พรรณราย บุญเฉลิม, 2556)

มีความสำคัญมากที่สุด	5	คะแนน
มีความสำคัญมาก	4	คะแนน
มีความสำคัญปานกลาง	3	คะแนน
มีความสำคัญน้อย	2	คะแนน
มีความสำคัญน้อยที่สุด	1	คะแนน

3. สำหรับการศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ในจังหวัดลำปาง เพื่อให้ทราบผลการวิเคราะห์ปัจจัยจะใช้แบบจำลอง Binary Logistic ด้วยวิธี Maximum likelihood ในการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Independent Variables หรือตัวแปร X และตัวแปรตาม (Dependent Variables หรือตัวแปร Y ในการศึกษาเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพมีลักษณะไม่ต่อเนื่อง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นมีเพียง 2 เหตุการณ์ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้กำหนดตัวแปรตามไว้ดังนี้

$Pr(Y=1)$ คือ ผู้ประกอบการ SMEs มีการค้างชำระหนี้ และ

$Pr(Y=0)$ คือ ผู้ประกอบการ SMEs ไม่มีการค้างชำระหนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีทั้งตัวแปรเชิงปริมาณ และตัวแปรเชิงคุณภาพ ซึ่งตัวแปรเชิงคุณภาพมีมากกว่า 1 ตัวแปรและวัดผลกระทบของปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ในจังหวัดลำปาง ด้วยการวิธี Marginal effect โดยการวิเคราะห์แบบจำลองปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ในจังหวัดลำปาง

ผลการศึกษา

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ในจังหวัดลำปางผู้วิจัยได้ใช้วิธีการออกแบบสอบถาม ลูกหนี้ที่ใช้บริการสินเชื่อกับธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย สาขาลำปาง โดยเป็นลูกหนี้ในปี.ศ.2559 จำนวนทั้งสิ้น 128 ราย ซึ่งข้อมูลที่ได้

จากการออกแบบสอบถามเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ครั้งนี้ใช้แบบจำลอง Binary Logistic Model และโปรแกรมทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยรายงานผลการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปและข้อมูลธุรกิจของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 64.06 โดยมีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 40 ปี – 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.06 (อายุเฉลี่ยของผู้ประกอบการอยู่ที่ 47 ปี ซึ่งมีสถานภาพสมรส ถึงร้อยละ 62.50 และมีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 60.16 โดยส่วนใหญ่จัดตั้งธุรกิจในรูปแบบของห้างหุ้นส่วนจำกัด (ร้อยละ 46.88

ในส่วนของคุณลักษณะของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กพบว่า ประกอบกิจการบริการเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ รับเหมาก่อสร้าง บริการขนส่งสินค้า หรือบริการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (ร้อยละ 45.31 และจัดตั้งธุรกิจในรูปของห้างหุ้นส่วนจำกัด (ร้อยละ 46.88 โดยมีวัตถุประสงค์การกู้เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนในกิจการ (ร้อยละ 97.65 และหลักประกันที่ใช้เป็นหลักประกันอื่นๆ ได้แก่ การใช้บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย. ร่วมกับการค้ำประกันโดยบุคคลธรรมดา หรือการใช้ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง หรือที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง หรือจดทะเบียนเครื่องจักรเป็นหลักประกันทางธุรกิจ (ร้อยละ 58.59 ซึ่งผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 500,000 บาท และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 500,000 บาท และวงเงินสินเชื่อที่ได้รับอนุมัติอยู่ที่ 50,000 – 1,000,000 บาท

2. ผลการศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ในจังหวัดลำปางโดยใช้แบบจำลอง Binary Logistic ด้วยวิธี Maximum likelihood และวิธี Marginal effect

จากผลการทดสอบพบว่า ปัจจัยภายในธุรกิจที่ส่งผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กในจังหวัดลำปาง ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานวัตถุประสงค์การใช้เงินกู้ ภาระหนี้ ประสบการณ์ในการทำธุรกิจ และธุรกิจประสบปัญหา (สินค้าขายไม่ได้, ได้รับงานน้อยลง, เก็บเงินจากลูกค้าไม่ได้ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (IN2) มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 เมื่อค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น เนื่องมาจากการปรับเพิ่มขึ้นของค่าแรงงาน ราคาสินค้าหรือวัตถุดิบ หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือไม่มีระบบการบริหารจัดการทางการเงินที่ดีอาจมี

ความเสี่ยงที่ผู้ประกอบการจะค้างชำระหนี้เพิ่มขึ้นและจากการคำนวณค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect) พบว่า หากค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น (ลดลง โอกาสที่ผู้ประกอบการจะค้างชำระหนี้มีเพิ่มขึ้น (ลดลง ร้อยละ 19.10

วัตถุประสงค์การใช้เงินกู้ (IN3) มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 เมื่อผู้ประกอบการใช้วงเงินสินเชื่อไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์การใช้เงินกู้ จะมีความเสี่ยงที่จะค้างชำระหนี้ มากกว่าผู้ประกอบการที่ใช้วงเงินสินเชื่อตามวัตถุประสงค์การใช้เงินกู้และจากการคำนวณค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect) พบว่า หากผู้ประกอบการใช้วงเงินสินเชื่อไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์เพิ่มขึ้น (ลดลง โอกาสที่ผู้ประกอบการจะค้างชำระหนี้มีเพิ่มขึ้น (ลดลง ร้อยละ 19.30

ภาระหนี้ (IN4) มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 เมื่อผู้ประกอบการการไปก่อภาระหนี้เพิ่มขึ้น จะมีความเสี่ยงที่จะค้างชำระหนี้ มากกว่าผู้ประกอบการที่มีภาระหนี้้น้อยหรือไม่มีภาระหนี้และจากการคำนวณค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect) พบว่า หากผู้ประกอบการไปก่อภาระหนี้เพิ่มขึ้น (ลดลง โอกาสที่ผู้ประกอบการจะค้างชำระหนี้มีเพิ่มขึ้น (ลดลง ร้อยละ 14.70

ประสบการณ์ในการทำธุรกิจ (IN5) มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 กล่าวได้ว่า เมื่อผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์ในการทำธุรกิจมาหลายปี มีโอกาสที่จะค้างชำระหนี้ลดลง มากกว่าผู้ประกอบการที่ไม่มีประสบการณ์ในการทำธุรกิจ หรือมีประสบการณ์ในการทำธุรกิจมาไม่เกิน 3ปีและจากการคำนวณค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect) พบว่า หากผู้ประกอบการมีประสบการณ์ในการทำธุรกิจมานานโอกาสที่จะค้างชำระหนี้ลดลง (เพิ่มขึ้น ร้อยละ 14.70

อีกปัจจัยภายในธุรกิจที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการ คือ ธุรกิจประสบปัญหา (สินค้าขายไม่ได้, ได้รับงานน้อยลง, เก็บเงินจากลูกค้าไม่ได้ (IN8) ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 กล่าวได้ว่า เมื่อธุรกิจประสบปัญหา ไม่ว่าจะเป็น สินค้าขายไม่ได้ ได้รับงานจากหน่วยงานราชการ และ/หรือ หน่วยงานเอกชนลดลง หรือ แม้กระทั่งไม่สามารถเก็บเงินจากลูกค้าการค้าได้ เนื่องมาจากการจัดระบบงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ในทันที มีความเสี่ยงที่จะค้างชำระหนี้เพิ่มขึ้น มากกว่าผู้ประกอบการที่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ในทันที หรือมีจัดการระบบงานที่มีประสิทธิภาพและจากการคำนวณค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal

effect) พบว่า หากธุรกิจประสบปัญหาเพิ่มขึ้น (ลดลง โอกาสที่ผู้ประกอบการจะค้างชำระหนี้มีเพิ่มขึ้น (ลดลง ร้อยละ 22.10

นอกเหนือจากปัจจัยภายในธุรกิจแล้ว ปัจจัยภายนอกธุรกิจก็มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ในจังหวัดลำปาง ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสถาบันการเงิน การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง จำนวนคู่แข่งในธุรกิจ และมาตรการผ่อนปรนและการประนีประนอมการชำระหนี้คืนสามารถอธิบายได้ดังนี้

อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสถาบันการเงิน (EX1) มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยที่ผู้ประกอบการไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งหมายความว่า เมื่ออัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสถาบันการเงินมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น (ลดลง มีความเสี่ยง ที่ผู้ประกอบการจะค้างชำระหนี้เพิ่มขึ้น (ลดลง เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยนั้น ขึ้นอยู่ธนาคารกลาง (ธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ประกาศอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นต่ำ และสถาบันการเงินต่างๆ จะนำอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารกลางเป็นผู้ประกาศ ไปปรับใช้ให้เข้ากับนโยบายทางการเงินของแต่ละสถาบันการเงินซึ่งอัตราดอกเบี้ยมีทั้งแบบคงที่และแบบลอยตัว ถ้าหากอัตราดอกเบี้ยแบบลอยตัวมีการปรับเพิ่มขึ้น (ลดลง จะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการเป็นอย่างมาก และจากการคำนวณค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect) พบว่า หากอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสถาบันการเงินมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น (ลดลง โอกาสที่ผู้ประกอบการจะค้างชำระหนี้เพิ่มขึ้น (ลดลง ร้อยละ 18.90

การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง (EX3) มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 จะเห็นได้จากสถานการณ์การเลือกตั้งที่ผ่านมา มีความไม่ชัดเจนทางการเมือง และไม่มีความโปร่งใส ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือประเทศไทย ที่นักลงทุนต่างชาติจะเข้ามาลงทุนในประเทศ และทำให้เสียโอกาสทางการค้า จากสถานการณ์ดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการ ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการขนาดใหญ่ เกิดความเสียหายต่อโครงการที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับนักลงทุนต่างชาติ และยังส่งผลโดยเฉพาะกับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งเป็นผู้ผลิตสินค้าและบริการให้กับธุรกิจขนาดใหญ่ หรือเป็นผู้จัดจำหน่ายสินค้าต้นน้ำให้กับธุรกิจขนาดใหญ่ สินค้าหรือบริการไม่สามารถจำหน่ายได้ และจากการคำนวณค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect) พบว่า หากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ยังมีความไม่ชัดเจน และไม่มี ความโปร่งใส ซึ่งผลกระทบต่อสถานะเศรษฐกิจ โอกาสที่ผู้ประกอบการจะค้างชำระหนี้เพิ่มขึ้น (ลดลง ร้อยละ 17.50

จำนวนคู่แข่งชั้นในธุรกิจ (EX5) เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 เนื่องจากในปัจจุบันมีธุรกิจเกิดใหม่ขึ้นตลอดเวลาซึ่งเปรียบได้กับตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ที่สามารถเข้าและออกตลาดได้ตลอดเวลา คนทั่วไปมักจะให้ความสนใจกับผลิตภัณฑ์ สินค้า และบริการรูปแบบใหม่ ถ้าหากผู้ประกอบการเดิมไม่มีการพัฒนาและวิจัย ผลิตภัณฑ์ สินค้า และบริการ ผู้ประกอบการรายเดิมย่อมโดนผู้ประกอบการใหม่แย่งส่วนแบ่งทางการตลาด ดังนั้นจำนวนคู่แข่งชั้นในธุรกิจที่เพิ่มขึ้น มีโอกาสที่จะทำให้ผู้ประกอบการรายเดิม มีความเสี่ยงที่จะค้างชำระหนี้ได้และจากการคำนวณค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect) พบว่า หากจำนวนคู่แข่งชั้นในธุรกิจมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น (ลดลง มีโอกาสที่ผู้ประกอบการจะค้างชำระมีเพิ่มขึ้น (ลดลง ร้อยละ 12.80

ปัจจัยภายนอกธุรกิจลำดับสุดท้ายที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก คือ มาตรการผ่อนปรนและการประนีประนอมการชำระหนี้คืน (EX7) ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 หากสถาบันการเงินมีมาตรการผ่อนปรนและประนีประนอมการชำระหนี้คืนที่มีความยืดหยุ่น และอยู่ในระเบียบกฎเกณฑ์ของสถาบันการเงิน ความเสี่ยงที่จะมีการค้างชำระหนี้จะลดลง มากกว่าสถาบันการเงินที่มีมาตรการผ่อนปรนและประนีประนอมการชำระหนี้คืนแบบไม่ยืดหยุ่น และจากการคำนวณค่าผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect) หากธนาคารมีมาตรการผ่อนปรนและประนีประนอมการชำระหนี้คืนแบบยืดหยุ่น โอกาสที่ผู้ประกอบการจะค้างชำระลดลง(เพิ่มขึ้น ร้อยละ 20.00

ส่วนปัจจัยอื่นๆ ที่ได้ทำการทดสอบพร้อมกับปัจจัยที่ได้กล่าวไปข้างต้น คือ เพศ (SEX) สถานภาพ (STATUS) ประเภทธุรกิจ (กิจการค้าส่ง (bt1), กิจการค้าปลีก (bt2), กิจการบริการ (bt3) และกิจการผลิต (bt4)) จำนวนค้างวัดที่ต้องส่งชำระในแต่ละเดือน (IN6) ธุรกิจขาดสภาพคล่อง (IN7) สภาพเศรษฐกิจซบเซา (EX2) นโยบายและการส่งเสริมของรัฐ (EX4) สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการผลิต (EX8) และประสบเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝัน (ถูกโจรกรรม, ภัยธรรมชาติ, อัคคีภัย (EX9)ไม่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ในจังหวัดลำปาง เนื่องจากผู้ประกอบการมี เพศ สถานภาพ ประเภทธุรกิจ จำนวนค้างวัดที่ต้องส่งชำระในแต่ละเดือน และธุรกิจขาดสภาพคล่อง ที่แตกต่างกัน และประสบปัญหาจาก สภาพเศรษฐกิจซบเซา นโยบายและการส่งเสริมของรัฐ สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการผลิต และประสบเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝัน (ถูกโจรกรรม, ภัยธรรมชาติ, อัคคีภัย ที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ก็ย่อมแตกต่างกันไป

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ในจังหวัดลำปาง จะเห็นได้ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยภายในธุรกิจ (ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน วัตถุประสงค์การใช้เงินกู้ ภาระหนี้ประสพการณ์ในการทำธุรกิจและธุรกิจประสบปัญหา (สินค้าขายไม่ได้, ได้รับงานน้อยลง, เก็บเงินจากลูกค้าไม่ได้) และหรือปัจจัยภายนอกธุรกิจ (อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสถาบันการเงิน การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง จำนวนคู่แข่งในธุรกิจมาตรการผ่อนปรนและการประนีประนอมการชำระหนี้คืนและประสพเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝัน (ถูกโจรกรรม, ภัยธรรมชาติ, อัคคีภัย) ล้วนส่งผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบการ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นสถาบันการเงิน ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยเหล่านี้ โดยเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่ใช้ประกอบการพิจารณาสินเชื่อ และควรพิจารณาให้เป็นไปตามนโยบาย 5C (5C's Policy) ซึ่งประกอบไปด้วย คุณสมบัติ (ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก ความสามารถในการชำระหนี้ (งบการเงิน และเอกสารทางการเงินที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการพิจารณาภาระหนี้ที่มีอยู่เดิม ตลอดจนการพิจารณาวงเงินให้สินเชื่อ เงินทุน หลักประกัน นโยบายที่กล่าวถึงข้างต้นนั้นเป็นการพิจารณาปัจจัยภายในของผู้ประกอบการ และนโยบายสุดท้าย คือ สภาพการณ์ต่างๆ ไป เป็นการพิจารณาปัจจัยภายนอกธุรกิจ ซึ่งสถาบันการเงินต้องให้ความสำคัญกับการพิจารณานโยบายดังกล่าวเป็นลำดับแรก ในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อให้แก่ผู้ขอกู้รายใหม่ และนำปัจจัยที่ได้จากการศึกษามากำหนดแนวทางในการติดตาม ควบคุม และป้องกันความเสี่ยงที่จะไม่ได้รับชำระคืนในอนาคตเนื่องจากปัจจัยดังกล่าว ณ วันที่อนุมัติสินเชื่อให้แก่ผู้ขอกู้รายใหม่ หรือผู้ขอกู้รายเดิมนั้น ปัจจัยดังกล่าวมีความเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำ หรืออยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ตามหลักเกณฑ์การให้สินเชื่อของสถาบันการเงินแต่ละแห่ง แต่เมื่อเวลาผ่านไปปัจจัยดังกล่าวอาจมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น หรือลดลง ดังนั้นควรมีการติดตามหลังการอนุมัติ และควรมีการวิเคราะห์สภาพธุรกิจของผู้ขอกู้รายใหม่ หรือผู้ขอกู้รายเดิม ทุกๆ 6 เดือน หรือกำหนดแนวทางให้มีการทบทวนสถานะธุรกิจของผู้ประกอบการทุกปี

ดังนั้นผลการศึกษานี้เป็นประโยชน์ต่อสถาบันการเงินต่างๆ บุคลากรของสถาบันการเงินที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่างๆ เช่น เจ้าหน้าที่ด้านการตลาด เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ และผู้เกี่ยวข้องด้านสินเชื่อ เป็นต้น ซึ่งนำไปกำหนดมาตรฐานต่างๆ ในการอำนวยความสะดวก และกำหนดนโยบายหลังการอนุมัติสินเชื่อ หรือปรับปรุง

กระบวนการคัดกรองลูกค้าที่ขอสินเชื่อ เพื่อให้ได้ฐานลูกค้าที่มีคุณภาพในเบื้องต้น เพื่อลดความเสี่ยงและป้องกันให้เกิดการค้างชำระน้อยที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- คมสัน สุริยะ.(2552. **แบบจำลองโลจิสติกส์: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ในการวิจัยทางเศรษฐศาสตร์.**เชียงใหม่: ศูนย์การวิเคราะห์เชิงปริมาณ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.[ออนไลน์] แหล่งที่มา http://www.tourismlogistics.com/index.php?option=com_content&view=article&id=147:economics-logit-model&catid=75:logit-model&Itemid=88 (26, มีนาคม, 2561
- ทศพล จาดฤทธิ.(2552. **ปัจจัยที่ผลต่อการชำระหนี้ของเกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาสำนักกำแพง จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาธุรกิจเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย.(2559. **ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ สนส.5/2559 เรื่อง หลักเกณฑ์การจัดชั้นหนี้และการกันเงินสำรองของสถาบันการเงิน.**[ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://www.bot.or.th/Thai/FIPCS/Documents/FPG/2559/ThaiPDF/25590128.pdf> (26, มีนาคม, 2561
- พรรณราย บุญเฉลิม.(2556. **ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการชำระคืนหนี้เงินกู้สินเชื่อธุรกิจขนาดย่อมของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งในจังหวัดลำปาง.** วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริวัฒน์ ธิตา.(2555. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสนามฟุตบอลให้เช่า ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ISMED.(ม.ป.ป.. **ปัญหาและข้อจำกัดของ SMEs ในภาพรวม.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา <http://www.ismed.or.th/นิยาม-smes/> (26, มีนาคม, 2561
- สมฤทัย บัวกิ่ง.(2553. **ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองสงขลาจำกัด.** วิทยานิพนธ์ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว..(ม.ป.ป.. **นิยาม SMEs.**[ออนไลน์] แหล่งที่มา

http://www.sme.go.th/upload/mod_download/นิยาม%20SMEs.pdf (20, มีนาคม, 2561

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว..(2561. **รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2560.**[ออนไลน์] แหล่งที่มา

<http://www.sme.go.th/th/download.php?modulekey=215>. (26, มีนาคม, 2561

สุนันทา พรหมมาศ.(2559. **ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณการปล่อยสินเชื่อของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด**

(มหาชน. การค้นคว้าอิสระ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเงิน มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

สุพัตรา บุญเรือง.(2546. **ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการชำระหนี้คืนเงินกู้ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง**

และขนาดย่อมให้กับบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม สาขาเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์

เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุรัชย์ จันทร์จรัส.(2555. **เศรษฐกิจ: ทฤษฎีและการประยุกต์.** คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ราชกิจจานุเบกษา.(2548. **พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา

[http://www.udonthani.doae.go.th/files/ม7\(4%20 พรบ%20ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.pdf](http://www.udonthani.doae.go.th/files/ม7(4%20พรบ%20ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.pdf).

(26, มีนาคม, 2561